

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم اجتماعی

گروه جامعه‌شناسی

بررسی نگرش زیست محیطی مالکان مجتمع‌های مسکونی شهر تهران و عوامل جامعه

شناختی موثر بر آن (۱۳۸۷)

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته جامعه‌شناسی

مؤلف

فریدون میری شاهملکی

استاد راهنما

دکتر امیرملکی

آبان ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و هشت

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم اجتماعی

گروه جامعه شناسی

بررسی نگرش زیست محیطی مالکان مجتمع های مسکونی شهر تهران و عوامل جامعه

شناختی موثر بر آن (۱۳۸۷)

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته جامعه شناسی

مؤلف

فریدون میری شاهملکی

استاد راهنما:

دکتر امیر ملکی

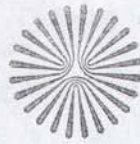
استاد مشاور:

دکتر محمدحسین شبیری

آبان ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و هشت

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری

دانشگاه پیام نور
دانشگاه پیام نور استان تهران

تاریخ .....

شماره .....

پیوست .....

تصویب نامه

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جامعه شناسی

تحت عنوان:

"بررسی نگرش زیست محیطی و عوامل جامعه شناختی
موثر بر آن در بین مالکان مجتمع های مسکونی در حال
ساخت شهر تهران (سال ۱۳۸۷)"

ساعت: ۱۳/۳۰-۱۵/۳۰

تاریخ دفاع: ۸۸/۰۸/۱۷

درجه ارزشیابی: عالی

نمره: ۱۹-

هیات داوران:

امضاء	مرتبه علمی	نام و نام خانوادگی	داوران
		دکتر امیرملکی	استاد راهنما
		دکتر سیدمحمدشیرینی	استاد مشاور
		دکتر پروانه دانش	استاد داور
		دکتر	نماینده تحصیلات تکمیلی

تهران، خیابان انقلاب،

خیابان استاد نجات الهی،

نیش خیابان سپید،

پستالک ۲۳۳

تلفن: ۸۸۸۰۱۰۹۰

دورنگار: ۸۸۹۰۳۶۵۸

پست الکترونیکی:

info@Tehran.pnu.ac.ir

نشانی الکترونیکی:

http://www.Tehran.pnu.ac.ir

فهرست مطالب

عنوان ----- صفحه

چکیده

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱-مقدمه	۲
۲-۱-بیان مساله	۴
۳-۱-اهمیت و ضرورت تحقیق	۶
۴-۱-اهداف تحقیق	۸

فصل دوم: مرور منابع و متون تحقیق

۱-۲-بخش اول: مرور سوابق تجربی	۱۰
۱-۱-۲-تحقیقات انجام شده در خارج از کشور	۱۲
۲-۱-۲-تحقیقات انجام شده در داخل کشور	۱۵

۲-۲-بخش دوم: مرور سوابق نظری.....۱۸

۲-۲-۱-قسمت اول: رفتار زیست محیطی.....۱۹

۲-۲-۱-۱-دیدگاه های نظری.....۲۰

۲-۲-۲-قسمت دوم: نگرش زیست محیطی.....۲۳

۲-۲-۱-۲-دیدگاه های نظری.....۳۰

۲-۲-۳-قسمت سوم: آگاهی.....۳۵

۲-۲-۴-رابطه نگرش و رفتار.....۴۰

۲-۳-بخش چهارم: مدل تحلیلی و تدوین فرضیات.....۴۳

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

۳-۱-روش تحقیق.....۴۹

۳-۲-تکنیک گردآوری داده ها.....۴۹

۳-۳-واحد تحلیل.....۴۹

۳-۴-جامعه آماری.....۴۹

۳-۵-حجم نمونه.....۵۰

۳-۶-روش نمونه گیری.....۵۰

۳-۷-تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها و نحوه سنجش آنها.....۵۱

۳-۸-روش های تجزیه و تحلیل اطلاعات.....۵۳

۳-۹-ابزارهای پژوهش.....۵۳

فصل چهارم: یافته های تحقیق

۵۷	۱-۴-مقدمه.....
۵۷	۲-۴-بخش اول:سیمای نمونه آماری.....
۵۷	قسمت اول:ویژگی های اقتصادی-اجتماعی پاسخگویان.....
۵۸	۱-۲-۴-۱. جنس.....
۵۹	۲-۲-۴-۲.سن.....
۶۰	۳-۲-۴-۳.میزان تحصیلات.....
۶۱	۴-۲-۴-۴.رشته تحصیلی.....
۶۲	۵-۲-۴-۵.وضعیت تاهل.....
۶۳	۶-۲-۴-۶.وضعیت اشتغال.....
۶۶	۶-۲-۴-۶.سابقه ساخت و ساز.....
۶۷	۷-۲-۴-۷.تعداد پروژه.....
۶۸	۸-۲-۴-۸.قومیت.....
۶۹	۹-۲-۴-۹.وضعیت تولد و سکونت.....
۷۱	قسمت دوم:نگرش زیست محیطی.....
۷۳	قسمت سوم:رفتار زیست محیطی.....
۷۵	قسمت چهارم:آگاهی زیست محیطی.....
۷۷	بخش دوم:آزمون فرضیه ها.....
۷۷	۱-۲-۴-۱-نگرش و منطقه ساخت.....
۸۰	۱-۱-۴-۱-۱-نگرش و آگاهی.....

۸۱.....	۴-۱-۱-۲-نگرش و اولویت ارزشی.....
۸۴.....	۴-۱-۱-۳-رفتار و اولویت ارزشی.....
۸۷.....	۴-۱-۱-۴-نگرش و شغل اصلی.....
۸۸.....	۴-۱-۱-۵-نگرش و هویت قومی.....
۹۰.....	۴-۱-۱-۶-نگرش و محل تولد و سکونت.....
۹۲.....	۴-۱-۱-۷-رفتار زیست محیطی و تجربه ساخت.....
۹۴.....	بخش سوم:تحلیل چند متغیری داده ها.....

فصل پنجم:بحث و نتیجه گیری

۹۷.....	۵-۱-خلاصه.....
۹۷.....	۵-۲-نظریه ها.....
۱۰۰.....	۵-۳-فرضیات.....
۱۰۱.....	۵-۴-یافته های تحقیق.....
۱۰۶.....	۵-۵-نتیجه گیری و بحث.....
۱۰۹.....	۵-۱-پیشنهادات عملی و پژوهشی.....
۱۱۰.....	۵-۷-محدودیت ها.....
۱۱۲.....	۵-۱-فهرست منابع و ماخذ.....
۱۱۳.....	۵-۱-پیوست ها.....

پیوست اول: پرسشنامه مربوط به پایان نامه

پیوست دوم: آمار شهرداری

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

محیط زیست از نظر مفهومی عبارتست از هر آنچه که فرایند زیستن را احاطه می کند و با آن موجودات زنده در کنش متقابل قرار دارند و از طریق این کنش ها، آن موجود تحت تاثیر قرار می گیرد. جامعه شناسی علمی است که به مسایل بشریت خارج از هر گونه ارزش گذاری و داوری توجه دارد محیط زیست نیز شاخه ای از این علم محسوب می شود که در سالهای اخیر بسیار مورد توجه قرار گرفته است که در آن به بررسی مسوولیت و تعاملات بین نهادهای مدنی، دولت و مردم نسبت به محیط زیست می پردازد. تلاش انسان برای کسب سود و منفعت و تسلط بر طبیعت که از عصر صنعتی گستره و شدت بیشتری یافته است، طبیعت را به ابزار دست بشر مبدل نموده است (اسلام زاده، ۱۳۸۲).

با شروع هزاره سوم، تخمین زده می شود که تقریباً نیمی از جمعیت جهان در مناطق شهر سکونت یافته باشند یعنی جاهایی که بیشترین منابع را مصرف و بیشترین ضایعات و آلودگی ها را تولید می کنند. از سالهای ۱۹۷۰ به بعد در مورد اینکه الگوهای فعلی و رایج توسعه از یک سو و رفتار و عملکرد انسان شهری از سوی دیگر باعث بروز مشکلات های زیست محیطی و اکولوژیکی و دگرگونی های زیستی شده است یک توافق نظر کلی وجود دارد (مثنوی ۱۳۸۱).

استفاده بی رویه از انرژی در منازل، استفاده از انواع تولیدات یکبار مصرف، استفاده از وسایل نقلیه شخصی، استفاده از انواع آفت کش ها، دفع مواد زاید به روش غیر بهداشتی، جمع آوری و انباشت زباله

به منظور بازیافت و بسیاری از رفتارهای مخرب زیست محیطی دیگر، همگی نیاز به تغییر درجهت مثبت محیطی دارند (رضوانی، ۱۳۸۴). پژوهشگران مطرح می کنند که، بسیاری از مسایل و مخاطرات محیطی از توسعه شهرنشینی و صنعتی ناشی از پیامدهای مستقیم و غیر مستقیم رفتارهای انسانها است در گذشته انسانها، شاید به غریزه دریافته بودند که رمز بقای آنها در گرو هماهنگی با طبیعت است و آموخته بودند که زوال طبیعت، زوال آنهاست. لیکن در یکی دو قرن اخیر، با اوج گیری تواناییهای بشری، تعادل زیست محیطی قرون گذشته به زیان طبیعت به هم خورده است. لطمات وارده بر طبیعت در این دوران ابعاد گسترده و غیر قابل جبرانی یافت و در ربع قرن بیستم به یک معنا از مرز فاجعه گذشت. این قرن، قرن بحران شهرنشینی نیز هست و خطراتی که برای محیط زیست ایجاد می کند فوق تصور است، زیرا عوامل آلاینده مشکل آفرین در شهرهای بزرگ (بدلیل حجم زیاد و ظرفیت جذب کم زمین) مشکل آفرین تر است. طبق محاسبات انجام شده، یک شهر یک میلیون نفری با میانگین مصرف جهانی روزانه ۶۲۵۰۰۰ تن آب و ۹۵۰۰ تن سوخت مصرف می کند و در نتیجه ۹۵۰ تن گازهای آلاینده هوا و ۵۰۰۰۰۰۰ تن فاضلاب تحویل می دهد (اندیشه ۱۳۸۲). ترافیک و آلودگی هوا ناشی از وسایل نقلیه نیز یکی دیگر از مسایل جدی می باشد که حتی کشور های پیشرفته هم از اثرات آن مصون نیستند و بدنبال راه چاره هستند. از دیگر مسایل محیطی زباله های شهری و محل دفن آن و نیز مشکلات بهداشتی همراه آن است هر چه که کشورها به سمت و سوی توسعه و پیشرفت در تکنولوژی ها و جهش های اقتصادی حرکت می کنند محیط زیست را به همان اندازه تحت تاثیر قرار می دهند. بدون شک توسعه و تحولات صنعتی امکانات رفاهی بسیاری را در اختیار انسان قرار داده است ولی مشکلات اجتماعی زیست محیطی گوناگونی را نیز به موازات آن برای آدمیان فراهم آورده است. بسیاری از این مشکلات ناشی از تکنولوژی نبوده بلکه به دنبال عدم توجه به نتایج جانبی و کاربرد نادرست صنعت و تکنولوژی ایجاد شده است. امروزه دیگر نمی توان متوقع بود که همراه با توسعه صنعتی که از ملزومات پیشرفت علمی و اقتصادی بشر است، محیط زیست دست نخورده باقی بماند مدیریت محیط زیست نیز بدنبال چنین امری محال نیست لیکن تقلیل آلودگی ها و کاهش اثرات تخریبی آن در حدی معقول در روند توسعه ای پایدار، همراه با استفاده از تکنولوژی های متعادل همواره برای حفظ و تضمین سلامت، رشد و بقای حال و آینده موجودات کره زمین مد نظر می باشد. (منتظری و مقتدر-۷۶).

امروزه اغلب مسایل و مشکلات و تنگنا های زیست محیطی دیگر به عنوان یک موضوع محلی و یا حتی ملی به شمار نمی آید و باتوجه به وابستگی متقابل و غیر قابل تفکیک محیط زیست با مباحث کلان

انسانی از جمله اقتصاد، فرهنگ، توسعه، سیاست و بسیاری دیگر از جنبه های مادی و معنوی حیات انسان ها، هر مشکل زیست محیطی، مشکلی برای کل بشریت است. برای مدتهای بسیار زیادی ملاحظات زیست محیطی در توسعه کشورها نادیده انگاشته شده است. در سالهای اخیر مولفه های زیست محیطی نقش مهمی را در سرعت و جهت پیشرفت ملتها بازی محیطی برای داشتن یک زندگی انسانی پایدار ایجاد کرده است. حفظ منابع مصرف شدنی با توجه به اینکه بیشتر خصوصیات کیفی محیط زیست خود به عنوان منابعی غیر قابل تجدید مطرح است، در حد گسترده ای مورد توجه قرار گرفته است. می کنند. این مولفه ها در زندگی ما بعد و شناخت تازه ای از وابستگی انسان ها به شرایط زیست محیطی می باشد.

۱-۲- بیان مساله پژوهش

آلین تافلر در کتاب موج سوم خود در مورد سپهر زیستی بیان می کند که در موج اول، این سپهر دارای هوای پاک و سالم و یک محیط زیست سالم می باشد اما در موج دوم سپهر زیستی را با آلودگی هوا و دریاها و نابودگی جنگل ها به تصویر می کشد و در موج سوم انسان در حال حرکت بسوی احیای محیط زیست و تناسب صنعت و محیط زیست می باشد. برخی جامعه شناسان بیان می کنند که غفلت جامعه مدرن یا نیمه مدرن فعلی از بی مسوولیتی آن ناشی می شود (خاتم، ۱۳۸۶). اکثر افراد خریدار منزل مسکونی در هنگام خرید منزل خود به ظاهر شیک و مدرن آن نگاه می کنند اما در مورد استحکام و یا رعایت پارامترهای استاندارد انرژی در آن نسبتا بی توجه هستند به علت اینکه اولاً اکثریت تخصصی در مورد سازه و مسایل ساختمانی ندارند و ثانيا کمتر با متخصصین امر مشورت می کنند و بیشتر متناسب با قدرت خرید و ظاهر و نمای ساختمان و همچنین محل قرارگیری آن مبادرت به خرید می کنند. افراد متناسب با باورهای خود، سازندگان و مهندسان ناظر را امین خود دانسته و با فرض اینکه سازمانهای دولتی بر کار اجرا و طراحی نظارت داشته خود چندان تجسسی در مورد وضعیت بنا نمی کنند. اما اینکه سازندگان واقعا خود چقدر در قید رعایت مسایل ایمنی و همچنین رعایت مسایل زیست محیطی در ساخت و ساز هستند موضوعی است که در این تحقیق قصد بررسی آن را داریم. با توجه به اینکه در دوران ما رعایت کردن مسایل مربوط به صرفه جویی در مصرف انرژی در ساختمان های مسکونی یکی از پارامترهای بسیار مهم، هم از نظر اقتصادی و هم از نظر زیست

محیطی می باشد و نیز مالکان ساختمان بطور قطع از عوامل بسیار مهم تصمیم گیری در مورد آن هستند بایستی در پی شناخت نظرات و نگرش های آنان در مورد مسائل زیست محیطی باشیم تا بتوانیم در مورد رفتار های آتی زیست محیطی شان به آگاهی برسیم . برخی محققان بیان می کنند که علاقه به مسائل زیست محیطی ارزشی است (شولتز و زلزنی، ۱۹۹۹). به نظر اینگلهارت فرامادگیری مولفه مرکزی ارزش های فرامردن است و اشاره به مجموعه ای از اهداف دارد که بعد از رسیدن مردم به امنیت مادی ظهور می کند. از این روز امروزه دیگر محیط زیست یک جنبه حاشیه ای از زیست و زندگی انسان را ندارد و به دلیل اثرگذاری انسان بر طبیعت باید به اصلاح نگرش و رفتار انسان پرداخت. برای بازسازی رفتار انسان ضروری به نظر می رسد که نگرش او متحول گردد. زیرا رفتارهای هماهنگ با محیط زیست مستقیماً ریشه در تفکر آدمیان دارد. «و نگرش افراد به محیط زیست از جمله متغیرهای مهم در خصوص پیش بینی رفتار محیطی است» (شولتز و زلزنی، ۱۹۹۹) وایت تعریف جدیدش از نگرش را چنین بیان می کند: "نگرش یک سیستم از عکس العمل های ارزیابی کننده که مبتنی بر اعتقادات و چهارچوبی هستند که بر اساس آنها این ارزیابی انجام می گیرد. این چهارچوب ها و پایه های ارزیابی کننده در دوران مختلف شکل گیری شخصیت در خانواده و جامعه به وجود می آید." (رفعی پور، ۱۳۷۲: ۶). پرسش از نگرش در پی تعیین چیز هایی است که پاسخگویان مطلوب می دانند (دواس ۸۹). از طرفی کایزر و همکاران وی (۱۹۹۹) اظهار می کنند که افرادی که دانش بیشتری در مورد مسائل محیطی دارند، نسبت به محیط و مسائل آن حساس تر می گردند لذا به احتمال بیشتر این افراد دارای نگرش مثبت به محیط هستند و برای رفتارهای مسئولانه محیطی برانگیخته می شوند (رضوانی، ۱۳۸۴). بدین ترتیب ریشه اقدامات دفاعی از محیط زیست در هوشیاری گسترده در مورد مسائل زیست محیطی نهفته است.

یکی از عوامل اجرا و دست اندر کار در مسایل محیطی کارفرمایان و مالکان می باشند که فعالیت آنها بسیار به امور محیط زیست نزدیک و نیز درگیر آن می باشند. اینان به واسطه تماس مستقیم با مسایل محیط زیست انسان ها و نیز اثر گذار بر پارامترهای زیستی تصمیمات و عملکرد و نگرش هایشان مهم و دارای حساسیت می باشد .

تحقیق حاضر با علم به اهمیت مسائل مذکور درصدد « بررسی نگرش زیست محیطی و عوامل جامعه شناختی مؤثر بر آن در بین مالکان مجتمع های مسکونی در حال ساخت شهر تهران » در سال ۱۳۸۷ می باشد که از جمله عوامل جامعه شناختی می توان به میزان آگاهی، هویت قومی، میزان تحصیلات ، اولویت های ارزشی ، شهری یا روستایی بودن، تجربه ، منطقه ساخت و میزان سود دهی ملک اشاره

کرد. بدین ترتیب در این پژوهش سعی شده تا با تاکید بر ارتباط متغیرهای فوق‌الذکر با نگرش زیست‌محیطی افراد و نهایتاً رفتار زیست‌محیطی آنها، گوشه‌ای از اهمیت آن را بیان و نیز توجه هرچه بیشتر تصمیم‌سازان اجتماعی و فرهنگی کشور را به این مسئله اساسی جهان امروز معطوف نماید.

۱-۳- اهمیت و ضرورت های تحقیق

در حال حاضر در دوره‌ای به سر می‌بریم که آن را دوران بحران زیست‌محیطی نام نهاده‌اند چراکه گستره دست‌اندازه‌های انسان بر عرصه‌های محیط‌زیست در نتیجه رشد روزافزون جمعیت و نیاز به توسعه در کلیه سطوح اقتصادی و اجتماعی روز به روز ابعاد وسیع‌تری به خود گرفته و خسارات جبران‌ناپذیری بر پیکره محیط‌زیست وارد نموده است. (چایی‌بخش، ۱۳۸۳) عوامل انسانی مهمترین نیروی اثرگذار در این مجموعه روابط درهم تنیده است و به طور مستقیم بر تغییر جهان نافذ دارد. در عصر حاضر ارزش‌گذاری‌های اقتصادی بیشترین تاثیر را در سیاست‌های محیط‌زیستی داشته است. اگر چه ارتباط محیط‌زیست و اقتصاد بسیار پیچیده به نظر می‌رسد چرا که اندیشه‌های کلاسیک اقتصادی، محیط‌پیرامونی را تا زمانی با ارزش می‌دارد که نیازهای انسان را برآورد کند (زرتاب، ۱۳۸۶). نگرش از مفاهیم مورد توجه در این زمینه است تلاش در جهت شناخت نگرش‌های اجتماعی و روشن کردن اثرات آن در بروز وقایع و یا مکانیسم‌های تصمیم‌گیری در زمینه‌ها و موضوعات مختلف در اکثر کشورهای دنیا از سال‌ها پیش مورد توجه روزنامه‌نگاران، مورخین، سیاستمداران، علمای سیاست، جامعه‌شناسان و مدیران حاضر جامعه بوده است (محسنی، ۱۳۷۹، ص ۱۰) زیرا فرض بر این است که روی نحوه عملکرد ما تاثیری می‌گذارد در این میان جامعه‌شناسان تلاش می‌کنند تا عوامل موثر بر گرایش انسان در حفظ محیط‌زیست را شناسایی کنند زیرا با شناسایی این عوامل می‌توان به ارائه راه‌حلی برای تغییر رفتار مخرب و تشویق رفتارهای مثبت محیطی پرداخت. نگرش‌های افراد

بیان کننده اعمال و تفکرات مطلوب و مورد نظر آنهاست که با شناسایی آن میتوان به رفتارها و اعمال آنان در آینده و یا در حین اجرا پی برد .

تحقیق حاضر نگرش زیست محیطی مالکان ساختمان های واقع در شهر تهران را در مناطق مختلف شهر مورد بررسی قرار داده است زیرا این افراد در ارتباط مستقیم با محیط زیست و نیز به عنوان افرادی تلقی می گردند که تصمیمات و نحوه نظارت و عملکرد آنها تاثیر بسزایی بر محل سکونت و پیرامون آن دارد. امروزه با توجه به مساله ساخت و سازهای فراوان و نیز سود دهی، افراد سعی دارند که با حداقل هزینه و نیز در کوتاه زمانی پروژه خود را به اتمام رسانند مصالح مصرفی در ساختمانها و بناهای ساخته شده و نحوه استفاده از آن و نیز مسایل جانبی آن در حمل و نقل و استفاده بهینه از این مصالح به تدبیر کارفرمایان و مالکان بستگی دارد. جنس و مرغوبیت مصالح و تجهیزات به کار رفته در بنا ها و تصمیم در مورد استفاده همگی به تصمیمات مالکان وابسته می باشد. میزان رعایت مجموعه قوانین ساخت و ساز و آیین نامه های اجرایی، میزان رعایت نکات فنی در کاهش میزان انرژی و صرف حداقل ماده سوختی برای گرم و یا خنک نمودن داخل واحد های مسکونی مسائلی هستند که بذل توجه به آنها و نیز رعایت و اجرای آن نیازمند داشتن آگاهی و همچنین نوع نگاه و نگرش این افراد مسوول می باشد هر چه بیشتر به میزان آگاهی خود از این موارد بیافزاییم شهرها و محیط های سالم تری هم برای خود و هم برای نسلهای آینده ایجاد کرده ایم. هرچه میزان شناخت ما از عوامل موثر در رعایت توجه به مسایل محیطی توسط این قشر از جامعه بیشتر گردد همچنین فاکتور ها و انگیزه های موجد نگرش و رفتار محیطی مالکان ساختمانها را دریابیم می توانیم با اتکا به یافته ها یمان برای بهبود شرایط ساخت و توجه و رعایت مسایل محیطی اقدام آگاهانه تری انجام دهیم.

۱-۴-اهداف تحقیق

۱-۴-۱-اهداف اصلی:

۱- : سنجش نگرش زیست محیطی مالکان مجتمع های مسکونی در حال ساخت شهر تهران و بررسی عوامل جامعه شناختی مؤثر بر آن (در سال ۱۳۸۷)

۱-۴-۲-اهداف فرعی:

۱- بررسی نگرش های زیست محیطی مالکان در مناطق مختلف در شهر تهران

۲- بررسی اثر منطقه ساخت ملک بر روی رفتار زیست محیطی مالکان

۳- بررسی رابطه آگاهی زیست محیطی پاسخگویان با نگرش زیست محیطی آنها

۳- بررسی رابطه اولویت های ارزشی (فرامادیگرایی) پاسخگویان با نگرش زیست محیطی آنها

۴- بررسی رابطه اولویت های ارزشی (فرامادیگرایی) پاسخگویان با رفتار زیست محیطی آنها

۵- بررسی اثر شغل مالکان بر روی نگرش های زیست محیطی آنها

۶- بررسی اثر قومیت مالکان بر روی نگرش های زیست محیطی آنها

۷- بررسی اثر منشا روستایی یا شهری بودن مالکان بر روی نگرش های زیست محیطی آنها

۸- بررسی رابطه بین تجربه ساخت پاسخگویان با رفتار زیست محیطی آنان

فصل دوم

مرور منابع و متون تحقیق

۱-۲- بخش اول: مرور سوابق تجربی

بررسی پیشینه‌ی تحقیق معمولاً نقدی از دانش موجود درباره‌ی موضوع پژوهش است. بررسی پیشینه‌ی تحقیق اگر به درستی صورت گیرد به بیان مسئله کمک می‌کند و یافته‌های تحقیق را به پژوهش‌های قبلی متصل می‌سازد. بررسی پیشینه‌ی تحقیق مقاصد زیر را برآورده می‌کند:

۱- تعریف و تحدید مسئله،

۲- قرار دادن یافته‌های تحقیق در چهارچوب تحقیقات قبلی،

۳- اجتناب از دوباره کاری

۴- انتخاب روش‌ها و ابزار اندازه‌گیری دقیق‌تر.

با بازنگری انتقادی پژوهش‌های پیشین می‌توان موضوع تحقیق را آن‌چنان محدود کرد که پژوهش‌گر قادر به اجرای پژوهش علمی در مورد آن باشد. بررسی پیشینه تحقیق پژوهشگر را با روش تحقیقی که دیگران برای انجام دادن پژوهش مشابهی به کار گرفته‌اند آشنا می‌کند و او را نسبت به نقاط ضعف و قوت روش‌های به کار گرفته شده آشنا می‌سازد. علاوه بر آن، نقد پژوهش‌های قبلی جنبه‌هایی از مسئله‌ی تحقیق را آشکار می‌کند که پژوهش‌گر در تحلیل نهایی داده‌ها می‌تواند آن‌ها را مورد نظر قرار داده و داده‌های خود را در مقایسه با آن‌ها تحلیل کند (سرمد و همکاران، ۱۳۸۵).

پیشینه‌ی تحقیق بسیار مهم است زیرا بدون آن نمی‌توانید از موضوع پژوهشی خودتان و اینکه پیش از آن چه کارهایی و چگونه انجام شده و مسایل مهم مربوط به آن اطلاعاتی بدست آورید.

توانایی بررسی پیشینه‌ی تحقیق، مهارت مهمی است که پژوهشگر باید داشته باشد. این مهارت کمک می‌کند که کارتان را در رابطه با آنچه پیش از آن انجام شده محک بزنید، به دیگران فرصت مقایسه‌ی آن‌ها را بدهید و چهارچوبی برای پژوهش‌های بیشتر ایجاد کنید. زمانی که در حال انجام پژوهش دانشگاهی این مسئله از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، صرف وقت برای خواندن مطالب مربوط به پژوهش‌تان، ممکن است کمک کند تا از اشتباهات و یا تکرار کارهای دیگران اجتناب کنید. همچنین ممکن است دیدگاهی درباره جنبه‌های مختلف موضوع که ارزش پژوهش و بررسی بیشتر داشته باشد در اختیار شما قرار دهد (بلکستر و همکاران، ۱۹۹۶).

به منظور بررسی تحقیقات انجام شده در خصوص موضوع پایان نامه، جستجو در دو محور پژوهش‌های داخلی و پژوهش‌های خارجی انجام گردید.

۲-۱-۱- تحقیقات انجام شده در خارج از کشور

تامپسون و ستینگر (۱۹۸۵) در مطالعه خود مشاهده کردند دانشجویان خانواده های با درآمد بالاتر در مقایسه با خانواده های با درآمد کمتر، صرفه جویی بیشتری در مصرف انرژی و منابع می کنند .

اسکات و ویلتز (۱۹۹۱) رابطه مثبتی بین درآمد و رفتار مثبت محیطی در میان اهالی پنسیلوانیا مشاهده کردند. افرادی که از لحاظ مالی وضعیت بهتری داشتند، تمایل بیشتری برای انجام رفتار مثبت محیطی داشتند. (رضوانی، ۱۳۸۴: ۹-۶۱)

ماری هارمون و ربرت ادلمن در سال ۲۰۰۱ با استفاده از مطالعات موسسه گالوپ به بررسی رابطه بین نگرش زیست محیطی و محل اسکان افراد دست زدند. آنها می خواستند بدانند آیا تفاوتی بین نگرشهای افراد شهر نشین با افراد ساکن حومه ها و نیز روستاها موجود است یا خیر. آنها در بررسی خود به این نتیجه رسیدند که تفاوت معنی دار آماری مابین نگرش شهرنشینان و حومه نشینان و نیز روستائیان در مورد محیط زیست وجود ندارد اما ایدئولوژی سیاسی افراد شامل لیبرال ها و میانه رو ها و نیز محافظه کاران همچنین هویت نژادی افراد مورد تحقیق دو کلید اصلی موثر می باشند.

قزب اقلو و اکویت (۲۰۰۲) در شهرهای غربی ترکیه مطالعه ای برای شناسایی متغیرهایی که بیشترین تاثیر را در برانگیختن افراد برای فعالیت در رفتارهای مسئولانه محیطی دارند، انجام دادند. نتایج نشان داد سطح آموزش و دانش بیشترین تاثیر را بر رفتارهای محیطی دارد. هم چنین وضعیت مادی آزمودنی ها از متغیرهای مهم دیگر در پیش بینی رفتارهای مثبت بود به این نحو که افراد با سطح رفاه بیشتر رفتارهای مثبت محیطی بیشتری را در مقایسه با افراد با درآمد کم تر نشان می دادند.

نورلاند و گارویل (۲۰۰۲) به بررسی اثرات سلسله مراتبی ارزش های محیطی، نگرش های محیطی و آگاهی از مسائل و معیارهای شخصی بر رفتارهای محیطی عمومی پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد ارزش های محیطی به طور غیر مستقیم از طریق نگرش ها و آگاهی از مسائل محیطی و معیار شخصی، رفتار محیطی را تحت تاثیر قرار می دهد. بین ارزش های خود تعالی، آگاهی از مسائل محیطی با معیارهای شخصی رابطه مثبت وجود داشت. بین ارزش های خود تعالی با محیط مداری و آگاهی از مسائل محیطی و معیارهای شخصی همبستگی مثبت وجود داشت در حالی که خود افزایی با انسان مداری همبستگی مثبت و با آگاهی همبستگی منفی داشت.

والنز، هانزیکرو کیناست (۲۰۰۳) به بررسی اهمیت ادراک خطر در مورد بحران های محیطی پرداختند. نتایج نشان داد افرادی که اطلاعات خوبی از موضوعات محیطی دارند در مقایسه با افرادی که اطلاعات کمی دارند به احتمال بیشتر از سیاست های محیطی حمایت می کنند.

"تی سل" و "ابرین" (۲۰۰۳) در مطالعه خود در مورد نگرشهای زیست محیطی در مورد متغیرهایی مانند سن -جنسیت -محل سکونت -میزان درآمد -اخلاقیات و پس زمینه فرهنگی -ایدئولوژی های سیاسی - تجربیات کودکی و زمینه اجتماعی به تحقیق پرداخته اند و بیان می کنند که سن بطور معمول با مفهوم محیط زیست رابطه معکوس دارد و معمولاً پاسخگویان جوانتر اهمیت بیشتری برای محیط زیست قائل می شوند. زنان سطح بالاتری از اهمیت زیست محیطی را نشان می دهند ولی نسبت به مردان فعالیت محیط زیستی کمتری دارند. همچنین تجربیات دوران کودکی در منزل -سطوح بالای درآمد -میزان تحصیلات - شهرنشینی و ایدئولوژیهای سیاسی بیشتر لیبرال، رابطه مثبتی با نگرش های مثبت زیست محیطی دارند.

ماری ساندر و همکاران سازمان ملل (۲۰۰۴) برای بررسی نگرش های زیست محیطی کودکان کودکستانها و عوامل مرتبط با آن تحقیقی انجام دادند. اطلاعات از سه نمونه متفاوت ۲۹۷ کودک که بطور تصادفی از ۱۰ کودکستان انتخاب شده بودند و نیز از والدین آنها به تعداد ۲۰۱ پدر و ۲۲۰ مادر به عنوان نمونه دوم و نیز از ۲۳ معلم آنها به عنوان نمونه سوم استفاده گردید. بر مبنای نتایج تحلیل آماری مهمترین یافته های آن شامل موارد زیر می باشد: گفتارها و نگرشهای زیست محیطی کودکان همبستگی مثبت و معنا داری با سن کودکان به ماه دارد. ولی بین کودکان از کودکستانهای مختلف تفاوت معناداری در نگرش زیست محیطی آنها وجود دارد.

-نگرش زیست محیطی والدین همبستگی معناداری با نگرش های کودکان ندارد.